

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ
„СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“
ФАКУЛТЕТ ПО НАУКИ ЗА
ОБРАЗОВАНИЕТО И ИЗКУСТВАТА

SOFIA UNIVERSITY
ST. KLIMENT OHRIDSKI
FACULTY OF
EDUCATIONAL STUDIES AND THE ARTS

ВАСИЛИЯ ГАКУ

АВТОРЕФЕРАТ

**ИНТЕРКУЛТУРЕН ПОДХОД
КЪМ СПЕЦИАЛНИТЕ ОБРАЗОВАТЕЛНИ
ПОТРЕБНОСТИ НА УЧЕНИЦИ-МИГРАНТИ В ГЪРЦИЯ**

**ДИСЕРТАЦИЯ ЗА ПРИСЪЖДАНЕ НА
ОБРАЗОВАТЕЛНАТА И НАУЧНА СТЕПЕН „ДОКТОР“ ПО
ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ
1.2. ПЕДАГОГИКА (СПЕЦИАЛНА ПЕДАГОГИКА)**

НАУЧЕН РЪКОВОДИТЕЛ:

ПРОФ. Д-Р ЦАНКА ПОПЗЛАТЕВА

СОФИЯ, 2019

Дисертационният труд е обсъден и насрочен за защита от катедра „Специална педагогика и Логопедия“ на Факултета по науки за образованието и изкуствата при Софийски университет „Св. Климент Охридски“ на 19.03.2018 г.

Защитата на дисертационния труд ще се състои на открито заседание на Научното жури на 17.06.2019 г. във ФНОИ от 13.00 ч.

Дисертацията е представена на английски език
Обем: 191 стр.
Литература: англоезична, 16 стр
Таблицы: 20
Фигури: 16
Приложения: 2

Материалите по защитата са на разположение на интересуващите се в Факултета по науки за образованието и изкуствата на СУ „Св. Кл. Охридски, бул. „Шипченски проход“ 69А, ет. 2, както и на сайта на университета.

Автор: Василея Гаку
Заглавие: Интеркултурен подход към специалните образователни потребности на ученици-мигранти в Гърция

СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ	5
------------------------	---

ГЛАВА 1

ТЕОРЕТИЧНИ И МЕТОДОЛОГИЧЕСКИ ПРОБЛЕМИ В СОЦИАЛНО-ПЕДАГОГИЧЕСКАТА ПОДКРЕПА НА ДЕЦА - ИМИГРАНТИ С УВРЕЖДАНИЯ

1.1	Образователни потребности на ученици-емигранти с увреждания.....	7
1.2	Перспективи на детското развитие в парадигмата на специалното образование.....	9
1.3	Перспективи на детското развитие в парадигмата на интеркултурното образование.....	10
1.4	Приобщаващо образование и квалификация на педагозите за работа с деца-имигранти с увреждания.....	13
1.4.1	Интеркултурна компетентност.....	13
1.4.2	Готовност на учителите за различията.....	13

ГЛАВА 2

МЕТОДОЛОГИЯ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

2.1	Научна област на емпиричното изследване и научна теза.....	15
2.2	Цел, задачи и хипотези	15
2.3	Дизайн на емпиричното проучване.....	17
2.3.1	Методологични стратегии	17
2.3.2	Извадки.....	19
2.4	Изследователски инструментариум.....	20
2.4.1	Полуструктурирано интервю.....	20
2.4.2	Въпросник за учители на деца-имигранти със СОП.....	22
2.5	Модели за анализ на данните.....	22

ГЛАВА 3

СПЕЦИАЛНИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ ПОТРЕБНОСТИ НА УЧЕНИЦИ – ИМИГРАНТИ (резултати и дискусия)

3.1.	Демографски характеристики на учителите	24
3.1.1	Профил на учителите от извадка 1.....	24
3.1.2	Профил на учителите от извадка 2.....	26
3.2	Оценяване на трудностите в ученето на ученици имигранти	31
3.2.1	Резултати от полуструктурираното интервюто	31
3.2.2	Резултати от Въпросник за учители.....	33
3.2.3	Проверка на хипотезите за оценяване на ученици-имигранти.....	33
3.3	Проблеми в учебния процес на ученици-имигранти със СОП.....	34
3.3.1	Резултати от полуструктурираното интервюто	34

3.3.2	Резултати от Въпросник за учители.....	36
3.3.3	Проверка на хипотезите относно учебния процес.....	36
3.4	Готовност и потребности на учителите	38
3.4.1	Резултати от полуструктурираното интервюто	38
3.4.2	Резултати от Въпросник за учители.....	39
3.4.3	Проверка на хипотезите за готовност и потребности на педагозите....	40
3.5	Семейна и училищна среда на учениците-имигранти със СОП.....	41
3.5.1	Резултати от полуструктурираното интервюто	41
3.5.2	Резултати от Въпросник за учители.....	43
3.5.3	Проверка на хипотезите относно семейната и училищна среда.....	44
3.6	Обобщение на резултатите и дискусия.....	45
	ЗАКЛЮЧЕНИЕ.....	50
	НАУЧНИ ПРИНОСИ.....	51
	ПУБЛИКАЦИИ.....	524

ВЪВЕДЕНИЕ

Главният изследователски въпрос на дисертационното изследване е доколко съвременната образователна система има готовност да решава проблеми, възникнали от съвместното действие на факторите „увреждане“ и „културна различност“ на учениците. Във фокус попада двойственият характер на образователните потребности на имигрантските деца с увреждания и условията за тяхното посрещане в съвременното училище.

От теоретична гледна точка значимостта на този изследователския проблем се определя от липсата на комплексна образователна концепция, която да съчетае стратегиите на Специалното образование и тези на Интеркултурното образование в една обща посока към приобщаващ тип образование. Съществуват редица нерешени въпроси в областта на диференциалната диагностика на специалните потребности, произтичащи от биологичен дефицит и тези, произтичащи от културните различия.

От методологична гледна точка, актуалността на тематиката е свързана с това, че както децата с увреждания, така и тези с различен културен произход са малцинствени общности, а случаите които съчетават тези условия са още по-ограничени. Това възпрепятства провеждането на количествен тип изследвания, насочени към влиянието на значими фактори върху ефективността на нови образователни стратегии, педагогически методи на обучение, процедури и инструментариум за оценяване на детското развитие.

Научно приложната значимост е силно очертана и се отнася до практическата реализация на основните методически принципи на приобщаващия тип образование с децата-имигранти с увреждания, за да бъдат постигнати оптимални резултати в стимулирането на техния потенциал за учене и личностна самоактуализация.

Във връзка с това, теоретичната част на дисертацията систематизира съвременни концепции за специалното и за интеркултурното образование, като част от философията на приобщаващия тип образователна система, както и квалификацията на педагозите за работа с деца-имигранти със специални образователни потребности (СОП).

Емпиричното изследване е насочено към основни проблеми на актуалната педагогическа практика, очаквани в диференциалната диагностика и оценяването на специалните образователни потребности на децата-имигранти, в учебния процес, в готовността и потребностите на учителите, а също при взаимодействието между училището и семейството на учениците-имигранти със специални образователни потребности. Изследването поставя учителя в центъра на образователния процес и проверява хипотези за значимостта на фактори, свързани с неговата професионалната и личностна готовност да се справя с проблемите на учениците-имигранти с увреждания.

При събирането на емпирични факти и техния анализ е приложен миксиран тип методологическа стратегия са проведени две отделни, но свързани по тематика проучвания. В качествено тип проучване е подбрана извадка от 20 учители, работещи в специалните образователни структури (интеграционна класна стая) на началното училище. Информацията се събира чрез полуструктурирано интервю. За количествения тип изследване извадката е от 200 учители, с професионален опит в специалното или интеркултурното образование. Специално разработен и приложен е структуриран въпросник за оценка на техните нагласи и професионалната готовност.

Резултатите показват, че съвременната педагогическа практика е изправена пред сериозни трудности в образованието на деца-имигранти с увреждания, въпреки че има известен напредък. В диференциално-диагностичния процес и оценяването на специалните образователни потребности на децата-имигранти се забелязват пропуски, главно поради несъответствия на инструментариума с културата и езиковата компетентност на учениците-имигранти. Педагозите използват своите професионални и личностни ресурси, инициират нови стратегии и методи за обучение на учениците-имигранти със СОП, но се сблъскват със сериозни проблеми, за които се нуждаят от допълнителна подкрепа. Образователният статус на учителите има съществено влияние върху изследваните области в образованието на ученици-имигранти с увреждания.

ГЛАВА 1

ТЕОРЕТИЧНИ И МЕТОДОЛОГИЧЕСКИ ВЪПРОСИ В СОЦИАЛНО-ПЕДАГОГИЧЕСКАТА ПОДКРЕПА НА ДЕЦА – ИМИГРАНТИ С УВРЕЖДЕНИЯ

1.1 Образователни потребности на ученици-емигранти с увреждания

Раса и увреждания

През 1968 г. Lloyd Dunn разкрива плачевната реалност на много бедни и афро-американски деца в общообразователната училищна система на Ню Йорк (Arnold & Lassmann, 2003; Artiles, Harry, Reschly, & Chinn, 2002; Blanchett, Mumford, & Beachum, 2005; Hosp & Reschly, 2003; MacMillan & Reschly, 1998). Целенасочената десегрегация, която се прилага в рамките на училищата, е красноречиво описана от Ferri и Connor (2005a): „по ирония на съдбата историята илюстрира, че в момента, когато различието е на ръба да бъде интегрирано или включено, се появяват нови форми на поддържането за да запазят статуса quo”(стр.97). Някои смятат, че в тази среда на изключване, намеренията и целта на специалната образователна система са били прилагани и използвани като средство за ресегрегация (Connor & Ferri, 2005; Dunn, 1968; Ferri & Connor, 2005a; Kunjufu, 2005).

Специално образование за малцинствата

Измерението на мултикултурализма в областта на специалното образование е проблем, който за съжаление по същество засяга не само научната, но и образователна общност при разработване на целенасочени образователни политики за ученици със специални образователни потребности, идващи от мигрантски семейства.

Тъй като през последните десетилетия сферата на специалното образование и областта на межкултурното образование привличат интереса както на изследователите, така и на политически и образователни институции и те са особено популярни като независими области на научни изследвания и действия, комбинацията от двете

области е ограничена (Европейска агенция за развитие на педагогика за специалните потребности, 2009 г.).

Непропорционалност на малцинствата в специалното образование

Непропорционалното представяне на етнически и лингвистично различните ученици в специални образователни програми е с висока честота (умствено изоставане, нарушения на ученето и емоционални смущения) и това е отбелязвано вече повече от три десетилетия (Artiles, Trent, & Palmer, 2004; Donovan & Cross, 2002; Dunn, 1968). Важността на този проблем се потвърждава от факта, че той е бил проучван два пъти от Национален съвет за научни изследвания в САЩ (NRC; Donovan & Cross, 2002; Heller, Holtzman, & Messick, 1982).

Най-често идентифицираните в литературата причини за непропорционално представяне на учениците в специалното образование са следните:

(a) Причини, свързани с процесите на местоживеенето (Arnold & Lassman, 2003; Blanchett, 2006; Harry, Klingner, Sturges, & Moore, 2002; Knotek, 2003; Meyer & Patton, 2001);

(b) Недобро обучение (Artiles et al., 2002; Harry & Anderson, 1994; Losen & Orfield, 2002; Schulte et al., 1998);

(c) Бедност;

(d) Неадекватни и ненадеждни политики и процедури (Arnold & Lassman, 2003; Artiles et al., 2002; Harry & Anderson, 1994).

Семейството на учениците имигранти със специални образователни потребности

Общоприето е, че семейството играе значима роля в развитието на всяко дете. Процесът на социализация започва със семейството и ролята на родителите е много важна за оформянето на културната, социалната и езиковата идентичност на детето. От родителите, а в случая на родителите-имигранти също, зависи децата да развият положителна перцепция за езика и културата на приемащата държава (Dionatos, 2000, стр. 33-38).

Потребности на ученици-имигранти със увреждания в интеракциите с близката социалната среда

В този раздел на дисертацията са дискутирани потребностите на децата-имигранти със специални потребности и е направен опит за изясняване на техните взаимоотношения с по-широката околна среда. Първо, е разгледан проблемът за ролята на семейството в развитието на учениците-имигранти. След това, тази тема е обсъдена в по-широкия контекст на взаимодействието на тези ученици със средата, в която вече са интегрирани.

Важно е да се разбере, че тези лица изпитват двойствени трудности; от една страна, те произтичат от различна култура, език, морал и обичаи в семейството, а от друга, те се дължат на затруднуния в техните физически или умствени способности (Panteliadou & Lampropoulou, 1997).

1.2 Перспективи на детското развитие в парадигмата на специалното образование

Специално образование и приобщаване

Както в Гърция, така и в останалата част на Европа, специалното образование се характеризира с тенденцията за развитие на политическо и образователно приобщаване на деца със специални образователни потребности в класовете на общообразователните училища (Европейска комисия 1999-2000; Европейска агенция по педагогика за специалните потребности, 2003). Това приобщаване или интеграционната философия засяга общите усилия и подобрения, които се правят с цел постигане на общо и равнопоставено образование в една и съща образователна среда на хора със специални образователни потребности и хора без специални образователни потребности (Zigmond, 2003).

Приобщаващо образование в Гърция

Съвременното и добре организирано общество има задължение да защитава и осигурява образование и подходящо обучение на своите членове със специални образователни потребности. В Гърция сравнително отдавна има законодателни разпоредби за специалното образование, които определят интеграцията като официална

образователна политика, но те не са с особено съществени резултати (Kardarakos, 2006).

Интеграционни класни стаи в масовото начално училище

В страните от Европейския съюз съвременната тенденция в специалното образование е разработването на политика за приобщаване на учениците със специални образователни потребности в общообразователните училища (Европейска агенция за педагогика на специални образователни потребности, 2012г.). Важната роля на приобщаващото образование и възприемането на една възможно най-малко ограничаваща среда, която да насърчава училищната интеграция и социализацията на учениците със специални образователни потребности, вече няколко десетилетия се подчертава от редица европейски държави. Едно от решенията е откриването на интеграционни класни стаи в общообразователните училища.

1.3 Перспективи на детското развитие в парадигмата на интеркултурното образование

Интеркултурно означава диалектическо взаимоотношение и динамичен процес на взаимодействие, взаимно признаване и сътрудничество между хора, принадлежащи към различни мигрантски групи. По същество, този модел се опитва да синтезира принципи, теории и идеи за стратегически фокус към културното разнообразие по такъв начин, че да позволи равенство на възможностите за всички хора. Markos (1997) обобщава, че интеркултурното образование може да бъде дефинирано като: а) като принцип, б) като подход и накрая в) като движение за реформи в училището и обществото:

- ✓ Като принцип, се твърди, че училищата и обществото трябва да осигуряват равни възможности за всички млади хора, независимо от техния етнически, расов, културен и социален произход.
- ✓ Като подход, се противопоставя на всяка сепаративна и асимилираща представа и практика. Този интеркултурният подход не е достатъчен за компенсаторни интервенции, но навлиза в по-дълбоки и по-съществени ревизии на програмите, структурите и установените процеси и практики в училището, за да може да

разшири социалната среда.

- ✓ Като движение, сигнализира за трансформация на образователните и социални институции чрез процес на непрекъснати реформистки интервенции, за да бъдат създадени условия на всеки да изрази себе си на индивидуално и колективно равнище, с което да бъдат насърчени собствените му културни изисквания и ценности, като същевременно се осигурява подкрепата на държавата.

Имиграция и имигранти

В теоретичната част от изследването на деца с увреждания и деца на мигрантите, е представена от темата за миграцията. Целта е да се подчертае как и по какъв начин проблемите, свързани с нея, могат да бъдат едно от условията за възникване на изследвания феномен, условията за двойствено различие, което се появява в случаите на децата от семейство на мигранти със увреждания. От това условие, за приобщаващите процесие вероятно да произтича двойствено предизвикателство.

Етническа идентичност и миграция

Понятието "етничност" често е използвано за дефиниция на чувството за "обща културна принадлежност" (Абу, 1981), но също е използвано и за интерпретация на всичко, което засяга миграционните движения: интеграцията на малцинствата, формирането на идентичност, отношенията с приемащото общество.

Различност и културни различия

Феноменът „различност“ придобива особена важност в обществото, тъй като създава проблеми, които не могат да бъдат игнорирани, и изискват приемане на културни стратегии, за да могат да бъдат управлявани. Неговата значимост се определя от собствената му същност като класически "проблем", с който всички общества трябва да посрещнат лице в лице. Съвременната позиция към проблема за различността както от гледна точка на науката, така и на здравия разум, разширява разбирането за неговата роля и позитивна стойност.

Мултикултурно образование

Интеркултурното образование се дефинира като движение за образователна реформа с главна цел да реструктури учебните програми

и образователните институции, така че учениците от различни социални класи, расови и етнически групи, а също и двата пола, да получат равни възможности за образование (Banks, 2008, стр.135).

Както казва Моуа (2002, с.139): „едно наистина мултидисциплинарно, интеркултурно образование е незаменим компонент на същински справедливото и демократично общество. Banks (2001) обяснява, че „ междукултурното образование комбинира концепции, принципи, теории и схеми от идеи (парадигми) от различни научни дисциплини като история, социални и поведенчески науки, етнография и изследвания на пола.

Мултикултурното образование в Гърция

Икономическите и геополитическите промени, настъпили в Европа през последните десетилетия, изключват възможността за Гърция да остане незасегната. Поради географското си положение, от края на 80-те години на миналия век страната ни се превърна в страна-домакин за държавата, изпращаща мигранти. В резултат на притока от имигранти протече трансформация на предишната хомогенна популация и изграждане на едно модерно мултикултурно общество, което наложи значителните промени на икономическо, политическо, социално и образователно равнище (Athanasidou, 2001).

Целенасочено културно обучение

Важна педагогическа реакция към новата мултикултурен среда и недостатъчната интеграция на имигрантите е разработеният образователен подход, съобразен със специфичните потребности на учениците от малцинствата. Този подход е инициран в Европа (отчасти под егидата на Европейския съвет) под термина „интеркултурно образование“ (Interkulturelle Erziehung und Bildung), докато в англосаксонските страни (Великобритания, Канада, САЩ и др.) е известен най-вече под термина "мултикултурно образование" (multicultural education). И двата термина често се използват като синоними, въпреки че терминологичните разлики все пак предполагат някои разлики в съдържанието.

Училищен подход към културните различия

Културното многообразие, което е широко разпространено явление,

се отнася до всички заинтересовани страни в образованието; целта на учителите е да осигурят на своите културно различни ученици условия за приобщаване. Използваните от учителите педагогически и социални методи за оценка на културната различност са от решаващо значение за създаването на естествена и защитена среда, която ще защити индивидуалните потребности на учениците (Gay, 2010) и те са комбинирани с обосновано академично адаптиране, особено за учениците от имигранти и етнически малцинства (Aronson & Laughter, 2016).

1.4 Приобщаващо образование и квалификация на педагози, работещи с деца-имигранти с увреждания

1.4.1 Интеркултурна компетентност

Представите, нагласите и практиките на учителите са от особено значение както по отношение правата на децата и по отношение на легитимността, така също и за плавното интегриране на децата и учениците от различни етнически, етнически и културни среди в училищната общност. Понятия, описващи връзката на учителите с интеркултурното образование и използвани в теоретични издания на гръцки език, са "интеркултурна компетентност" и "интеркултурната готовност". Интеркултурната компетентност съответства на някои от теоретичните, научните, изследователски и педагогически знания, които преподавателят има за културите, езиците и условията на живот на хората от различни културни среди. Интеркултурната готовност отразява способността за управление и прилагане на знанията за интеркултурно образование в практиката на образователния процес (Georgogiannis, 2009, стр. 38).

1.4.2 Готовност на учителите за различията

Преподавателите, обучаващи учители, имат решаваща роля в разработването на ефективни и иновативни учебни програми, педагогически практики и инструменти, които поставят базите за рефлексивност, отвореност и иновации в Интеркултурното образование на учители (European Commission, 2013c; Lunenberg et al., 2014). Преподавателите са ключови актьори в подготовката на студентите от педагогическите специалности за справяне с различията и успешното им обучение (Alvarez McNatton, 2009; Cooksey, 2002; McDonald, 2003; Rogers,

2012).

Педагогическо образование/квалификация

Педагогическото образование/квалификация се дефинира като система от "разнообразни дейности и практики, насочени към разширяване на знанията, подобряване на уменията и общото личностно и професионално развитие на учителите". Според насоките на Европейския съвет обучението на учителите има за цел да им предостави умения да разбират необходимостта от образователни изследвания, да участват в тях, да използват резултатите им и да заемат по-активна роля в социалното развитие на учениците.

Интеркултурна Адекватност се определя като всяко „теоретично, научно, изследователско и преподавателско знание, което учителят има по отношение на култури, езици и др.“ на хора от различни държави. Това е образование, което учителят трябва да придобие по време на следването си или в следващите професионални курсове. Целта на интеркултурната способност и готовност е да квалифицира кандидата по такъв научен и когнитивен начин, че той да умее да комбинира теорията с практиката и да създава психологическа среда, в която да бъдат интегрирани етнически различни ученици.

Мотивация на учителите

Проведени вече изследвания разграничават четири категории мотивационни фактори, които влияят върху избора на учителската професия: вътрешни ценности (например, интелектуална стимулация, работа с деца), външни ценности (например, време за семейство, сигурност на работното място), алтруистични ценности (напр. добро за обществото, оформяне на бъдещето на децата и юношите) и работната среда (например, автономия, възможности за развитие на професионална мрежа) (Карсън и Чейс, 2009; Fokkens-Bruinsma & Canrinus, 2014; Sinclair, 2008; Watt & Richardson, 2007).

ГЛАВА 2

МЕТОДОЛОГИЯ НА ЕМПИРИЧНОТО ИЗСЛЕДВАНЕ

2.1. Научна област на емпиричното изследване и научна теза

От десетилетия непропорционалното представителство на малцинствените групи в специалното образование е оценявано като значим проблем. Многобройни са усилията на изследователите за изясняване на главните причини за тази ситуация. Наистина, както отбелязваме в литературния преглед, че са отбелязвани основни причини, но проблемите, произтичащи от диспропорционалното представяне на малцинствените групи, продължават да са част от педагогическата реалност. Тъй като училищната популация все повече и повече се превръща в мултикултурна общност, като фокусираме перспективите на учителите, с настоящото проучване правим опит да проследим, как се справят специалните педагози с тази ситуация в реалната ежедневна рамка на училищния живот.

Дисертационното изследване попада в интердисциплинарната област на специалното образование и интеркултурното образование, насочени към овладяването и контрол над социално-педагогическите фактори, стимулиращи развитието на децата-имигранти с увреждания.

Проблемите на децата-имигранти със СОП стават неделима част от новите предизвикателства в образователната система. Може да се предположи, че тези проблеми в настоящата в образователна практика се решават на спонтанно равнище и със сериозни пропуски, които изискват комплексно проучване както в аспекта на специалното образование, така и на интеркултурното образование.

2.2. Цел, задачи и хипотези

Главният изследователски въпрос на дисертационното изследване е доколко съвременната образователна система има готовност да решава проблеми, възникнали от съвместното действие на факторите „увреждане“ и „културна различност“ на учениците.

Основната цел на емпиричното изследване е да проучи отношението на педагозите към проблемите, свързани с посрещане на специалните образователни потребности на ученици-имигранти и

тяхното приобщаване към ученическия клас.

Във връзка с главния изследователски въпрос и основната цел са поставени следните **задачи**:

- ✓ Да се проучи характера на езиковите проблеми, които се приемат за препятствие и затруднение в ученето на учениците-имигранти;
- ✓ Да се проучи, как са оценявани способностите/дефицитите на ученици-имигранти;
- ✓ Да се проучи учебния процес и училищната среда на учениците-имигранти със СОП;
- ✓ Да се проучи готовността и потребностите на учителите, работещи с деца-имигранти със СОП;
- ✓ Да се проучат условията за приобщаване на ученици-имигранти с увреждания към масовия училищен клас;
- ✓ Да се проучат условията за оптимална подкрепа на семействата на децата-имигранти с увреждания;
- ✓ Да се проучи влиянието на факторите „Пол“, „Квалификация по Специално образование“, „Квалификация по Мултикултурно образование“ и „Педагогически опит с ученици-имигранти“ върху оптималното посрещане на специалните образователни потребности на деца-имигранти и тяхното приобщаване към учебния процес в клас.

Анализът на резултатите е насочен към проверка на следните **научни хипотези**:

Хипотеза №1. Очаква се, че **половият фактор** оказва значимо влияние върху представите на педагозите за проблемите в оценяването на специалните образователни потребности и проблемите в учебния процес на учениците-имигранти, върху представите за тяхната готовност и потребности в педагогическата дейност, както и върху представите за взаимодействието между имигрантските семейства и училището.

Хипотеза №2. Очаква се значимо влияние на фактора **„Квалификация по Специално образование“** върху представите на педагозите за проблемите в оценяването на специалните образователни потребности и проблемите в учебния процес на учениците-имигранти,

върху представите за тяхната готовност и потребности в педагогическата дейност, както и върху представите за взаимодействието между имигрантските семейства и училището.

Хипотеза №3. Очаква се значимо влияние на фактора „Квалификация по Мултикултурно образование“ върху представите на педагозите за проблемите в оценяването на специалните образователни потребности и проблемите в учебния процес на учениците-имигранти, върху представите за тяхната готовност и потребности в педагогическата дейност, както и върху представите за взаимодействието между имигрантските семейства и училището.

Хипотеза №4. Очаква се значимо влияние на фактора „Педагогически опит с ученици-имигранти“ върху представите на педагозите за проблемите в оценяването на специалните образователни потребности и проблемите в учебния процес на учениците-имигранти, върху представите за тяхната готовност и потребности в педагогическата дейност, както и върху представите за взаимодействието между имигрантските семейства и училището.

2.3 Дизайн на емпиричното проучване

2.3.1 Методологични стратегии

Изходен момент в избора на методологична стратегия към събирането на емпирични данни е фактът, че научната област е относително нова и мултидисциплинарна, а изследователският инструментариум все още е недостатъчно разработен. Във връзка с това, е приложена миксирана стратегия, която съчетава качествен и количествен подход към събирането на емпирична информация, респективно и нейната обработка.

В социалните емпирични изследвания разграничението на двата подхода - качествен и количествен, е традиционно. Въпреки това, всеки от тези подходи не е прикрепен към определени системи от философски хипотези, методологични спецификации или изследователски практики. Липсват неоспорими описателни критерии за строга диференциация на единия подход от другия. Следователно, може да се твърди, че разграничението между двата подхода не е „техническо“, а се основава

предимно на различната обосновка на изследователския процес, от стадия на въпросите и дизайна до събирането и анализа на данните, както и начините на провеждане и конструиране на обясненията (Pourkos, 2010).

Изследователите, които използват качествено подходи, възприемат социалния живот като текуща реалност и се опитват да разберат нейните динамични измерения. Те поставят особен акцент върху начините, по които социалните актьор-тегляват, преживяват света в рамките на множеството от техните ежедневни взаимодействия и практики. Така, явленията са изследвани „отвътре“ или чрез възгледите, опита и историите на участниците. Качественият изследователски подход е мултидисциплинарен и търси различието и вариативността на социалното явление.

Количественият подход се прилага главно в емпиричните изследвания (проучване). Той има за цел да разкрие общи норми или тенденции, които управляват социалните явления, като изследва явленията в параметрите на брой случаи. Проучването на голям брой случаи балансира особеностите на отделните случаи и затова появилите се закономерности или тенденции могат да се приемат за общовалидни. Случаите, включени в проучването, не се разглеждат в тяхната цялост, а само по отношение на тези параметри, чието съотношение се изследва. Тези параметри приемат формата на променливи, като за взаимовръзките им се издигат хипотези, проверявани статистически за степен на достоверност.

От друга страна, изследователите, които избират качествено подходи, възприемат социалния живот като флуидна реалност и се опитват да го разберат в нейното динамично измерение. Те поставят особен акцент върху начините, по които социалният свят се тълкува, преживява и (ре) произвежда от социалните участници в рамките на множеството от техните ежедневни взаимодействия и практики. Затова, стерещт е да изследват явленията „отвътре“, т.е. чрез възгледите, опита и историите на участниците. Качествено изследователски подходи изследва социалните явления в тяхната многообразие и е фокусиран върху разнообразието и вариативността на социалния живот.

В настоящото изследване приложената качествена стратегия

осигурява по-детайлизиран поглед върху процесите в образователната система, свързани с интеракциите между педагози и ученици-имигранти със СОП в училищната среда.

Изборът на количествената стратегия е с цел да бъдат потърсени значими зависимости между факторите пол, образователна квалификация, педагогически опит и нагласи на учителите към трудности и постижения в оценяването на учениците имигранти със СОП, към учебния процес, тяхната готовност и към взаимодействието на семейна с училищна среда.

2.3.2 Извадки

В емпиричното проучване са включени две извадки от учители, което кореспондира с избраната миксирана стратегия за събиране и обработване на емпирични данни.

Извадка 1

В първото проучване участниците са 20 начални учители, работещи в специални образователни структури (интеграционна класна стая) на общообразователното начално училище. Критериите за подбор са следните:

- ✓ Териториална област, в която работят;
- ✓ Трудов стаж;
- ✓ Научен интерес към Мултикултурното образование и Специалното образование.

Направен е опит за покриване на основни части на гръцката територия - два големи градски центъра (Атина и Солун), градове, отдалечени села, острови и места с висок процент мигранти.

Извадка 2

За целите на количествения тип изследване е подбрана репрезентативна извадка от 200 учители чрез онлайн платформа на Google през 1/1/19 и 31/1/19. Тази техника на събиране на информация е избрана, защото е по-икономична и отнема по-малко време.

2.4 Изследователски инструментариум

2.4.1. Полуструктурирано интервю

За целите на проучването, с приложена качествена стратегия, е избран методът на полуструктурираното интервю. Чрез метода на интервюто изследователят има пряк и личен ангажимент към личния опит на всеки участник. Качественият тип изследване е центрирано към личността и се възприема като най-добрия начин за събиране на данни за изследователските въпроси и под-въпроси в области, които са относително нов фокус на науката. Методът позволява също и количествена интерпретация на емпиричните данни, тъй като е структуриран в четири основни области на проблеми, широко обсъждани в съвременната литература. Тези области се отнасят до главния изследователски въпрос за готовността на образователната система да се справи с ученици-имигранти (или от други етнически малцинства) със специални образователни потребности: А) Оценяване на учениците; Б) Образователен процес; В) Готовност и потребности на учителите; Г) Семейство на учениците-имигранти.

Въпросите в полуструктурираното интервю са организирани в категории или класове към всяка от горепосочените четири области.

А. Оценяване на учениците

- i. Категории разстройства на учениците мигрантите;
- ii. Валидност на диагностичните оценки;
- iii. Грешни оценки;
- iv. Причини за неправилна оценка;
- v. Инструментариум за диагностична оценка;
- vi. Предложения за диагностичния инструментариум.

Б. Образователен процес

- i. Информираността на учителите за културната среда на техните ученици
- ii. Използване на майчиния език;
- iii. Пречки по време на обучението;
- iv. Преодоляване на препятствията;
- v. Намиране на подкрепа за културните проблеми;

- vi. Външна подкрепа за културните проблеми;
- vii. Образователни структури за ученици-мигранти;
- viii. Методи за обучение на ученици-мигранти;
- ix. Инструменти за супервизия;
- x. Предразсъдъци

В. Готовност и потребности на учителите

- i. Налични знания за обучение на ученици-имигранти със СОП;
- ii. Чувства при обучението на ученици-имигранти със СОП;
- iii. Значение на мултикултурния педагогически произход;
- iv. Семинари, организирани от Министерството на образованието;
- v. Интеркултурно образование:
 - a. Важни елементи, забелязани чрез межкултурното обучение;
 - b. Задължителен характер на интеркултурното образование;
 - c. Нужда от продължаващо образование;
- vi. Мултикултурни влияния върху интеграцията;

Г. Семейство на учениците-имигранти и училище

- i. Отношение между училището и мигрантското семейство на ученика;
- ii. Информация за родители относно предлагани услуги за деца със СОП;
- iii. Информираност на учителите за цялото семейство и културния произход на техните ученици-мигранти със СОП;
- iv. Ролята на училището в подкрепата на семействата с мигрантски произход и деца със СОП.

Интервютата са проведени с 20-те участника от Извадка 1 в периода октомври и ноември 2018 г. Първоначално се установи контакт с участниците, за да бъдат информирани за целта на проучването и да бъдат уговорени дати за същинското интервю. Продължителността на всяко интервю е средно 45-55 минути.

2.4.2 Въпросник за учители на деца-имигранти със СОП

За да бъде събрана и систематизирана по-надеждна емпирична информация по главния изследователски проблем и за да бъдат проучени взаимодействията между независимите променливи (пол, специално и интеркултурно образование, педагогически опит) и зависимите променливи (учителските нагласи към оценяването, към учебния процес, към тяхната готовност и потребности, към мигранските семейства) е приложен методът на структурираните оценъчни въпросници. На базата на информацията от полуструктурираното интервю е конструиран авторски въпросник за учители на ученици-имигранти със СОП. Той се състои от 38 въпроса и е основния инструмент за приложената количествена стратегия.

Първите 12 въпроса ((№№ 1 до 12) събират информация за демографските данни за учителите, която моделира профила на гръцките учители, но част от тях са избрани за независими променливи в изследването.

Останалите 26 въпроса са разпределени в идентични на тези от полуструктурираното интервю области:

- Оценяване на трудностите в ученето на ученици-имигранти със СОП - въпроси с №№ от 13 до 16;
- Учебен процес – въпроси с №№ от 17 до 27;
- Готовността и потребности на учителите – въпроси с №№ 34-38;
- Отношение между семейната среда и училищната общност – въпроси №№28 до 33

За количествено изразяване на отговорите е предложена 5-бална скала от типа на Likert Scale с възможност за избор на една от възможностите - "напълно несъгласен" - "несъгласен" - "напълно несъгласен" - "съгласен" - "напълно несъгласен".

2.5 Модели за анализ на данните

Обработката на данните, получени от проведеното качествено тип изследване чрез от полуструктурираното интервю, е извършена чрез проведен контент-анализ. Разпределението на отговорите в домейни

позволява и количествена интерпретация на резултатите, които след това също са анализирани качествено. Използвани са феноменологичен и интерпретационният подход.

Описателните статистики представят демографските характеристиките на участниците и честотата на техните отговори по същинската част от въпросника.

За проверка на хипотезите относно очаквани закономерности са приложени методи на статистическия извод - Т-тест за сравняване на независими извадки.

Статистическият анализ е извършен със софтуерната програма SPSS 22.0.

ГЛАВА 3

СПЕЦИАЛНИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ ПОТРЕБНОСТИ НА УЧЕНИЦИ – ИМИГРАНТИ (резултати и дискусия)

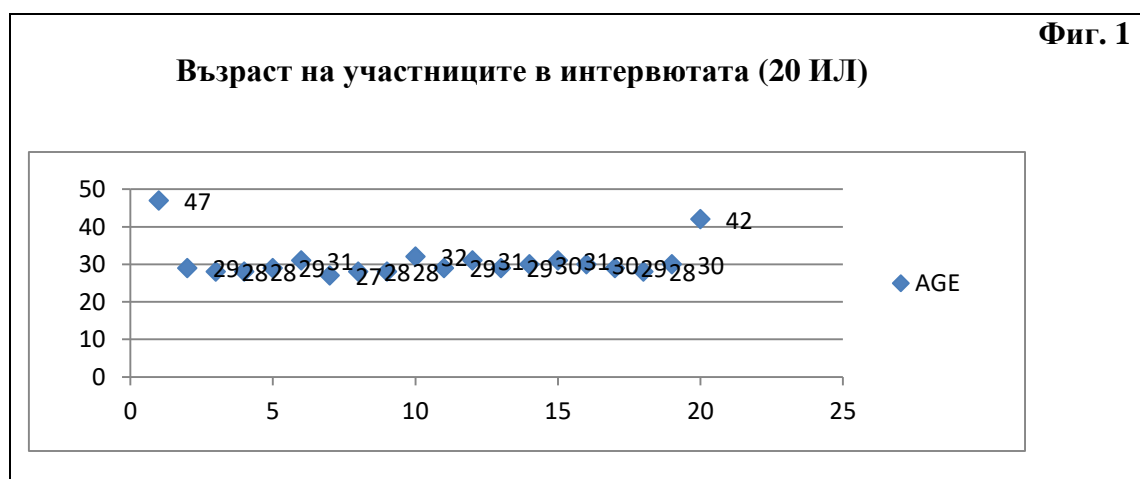
3.1 Демографски характеристики на учителите

3.1.1 Профил на учителите от извадка 1

В първата извадка от учители в началния курс е отразена нормалната тенденция за доминанта на женския пол. От 20-те участници 16 са жени и 4 са мъже (табл.№1).

Разпределение на изследваните учители по пол	
Пол	Брой
Мъже	6
Жени	14

Това са предимно млади специалисти, на възраст около 30 години (фиг. №2), които имат опит в областта на специалното образование.

Повечето учители работят в градовете на Гърция, като 7 от тях в двата най-големи градски центъра - Атина и Солун, а 6 в други градове - Серес, Кавала, Йоанина, Александруполис. На гръцки острови, където училищната популация е с високо представяне на ученици-мигранти -

Самос, Санторини, Кос и Корфу, работят 5 от участниците. В селата – 2 учители (Табл.№3).

Местонахождение на работното място на участниците	
Местонахождение	Брой
Села	2
Градове	6
Острови	5
Големи градове	7

Относно образованието на участниците прави впечатление, че над 50% имат магистърска степен по специално образование, докато само 1 учител е с магистърска степен по Интеркултурно образование (табл. № 3). Въпреки това, таблица №4 показва, че учителите имат опит в интеркултурното образование и може да се предположи, че това е опит на специалните педагози със деца-имигранти със СОП

Образователен статус на педагозите	
Образователен статус	Брой
Бакалавър	7
Магистър по специална педагогика	11
Магистър по интеркултурна педагогика	1
Друга магистърска степен	2
Доктор по специална педагогика	1
Доктор по интеркултурна педагогика	0
Доктор по други науки	0

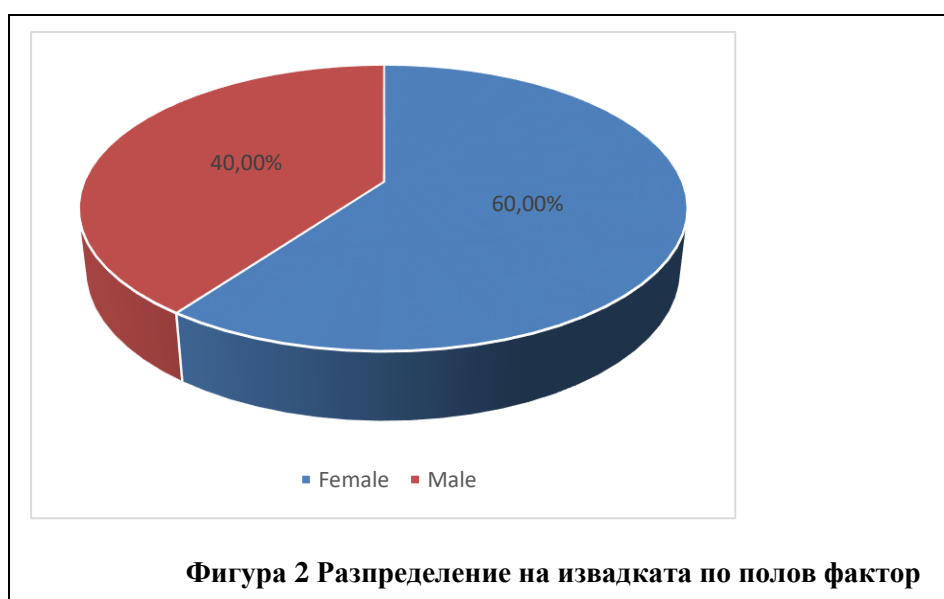
Средната продължителност на педагогическият опит на участниците в тази извадка е 7,6 години в общообразователните структури, 5,75 г. в специалното образование и 4,5 години в интеркултурното образование (табл.№4).

Таблица 4	
Педагогически стаж на участниците (20)	
Педагогически опит	Години
Образование	7.6
Общо образование	1.7
Специално образование	5.75
Интеркултурно образование	4.35

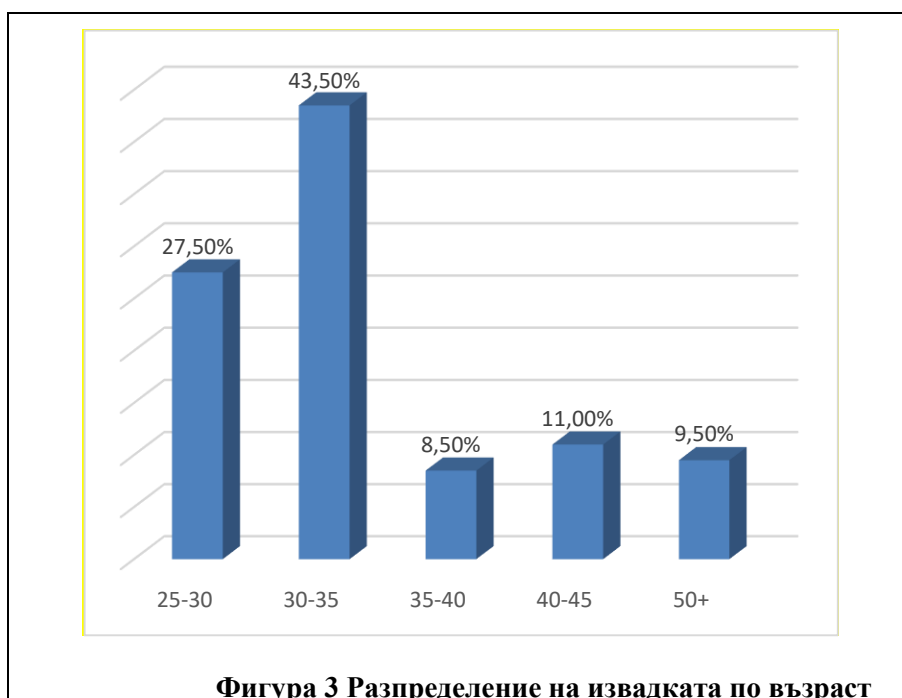
3.1.2 Профил на учителите от извадка 2

Извадката е събрана чрез онлайн платформа на Google през 1/1/19 и 31/1/19 и обхваща общо 200 учители.

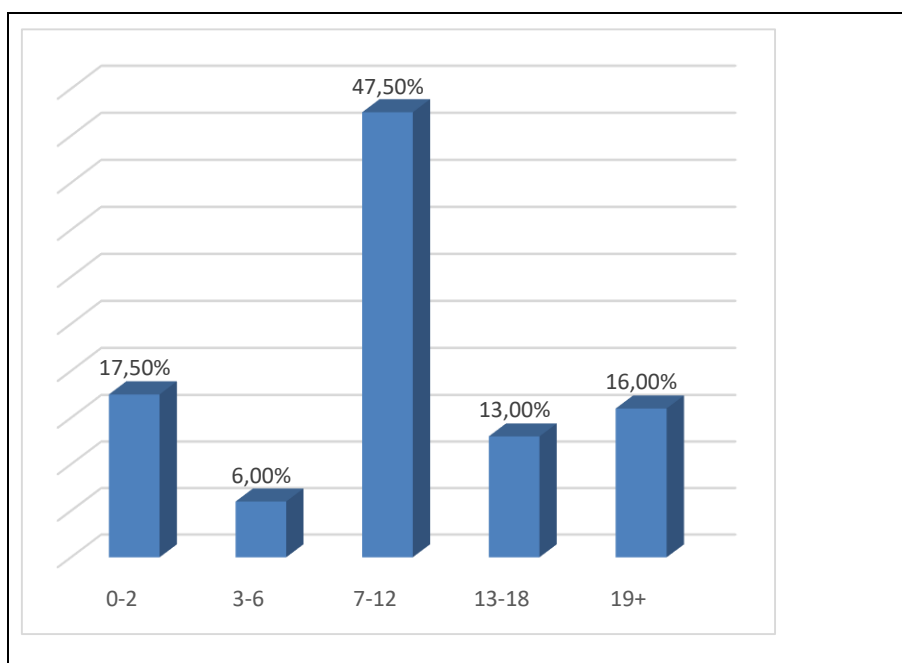
В тази извадка 60% от учителите са жени и 40% са мъже (фиг.2).

По възраст доминират педагози между 30-35 години (43.50%) , следвани от 25-30 г. (27.50), като над 50 годишна възраст са само 9,5% (фиг.3).

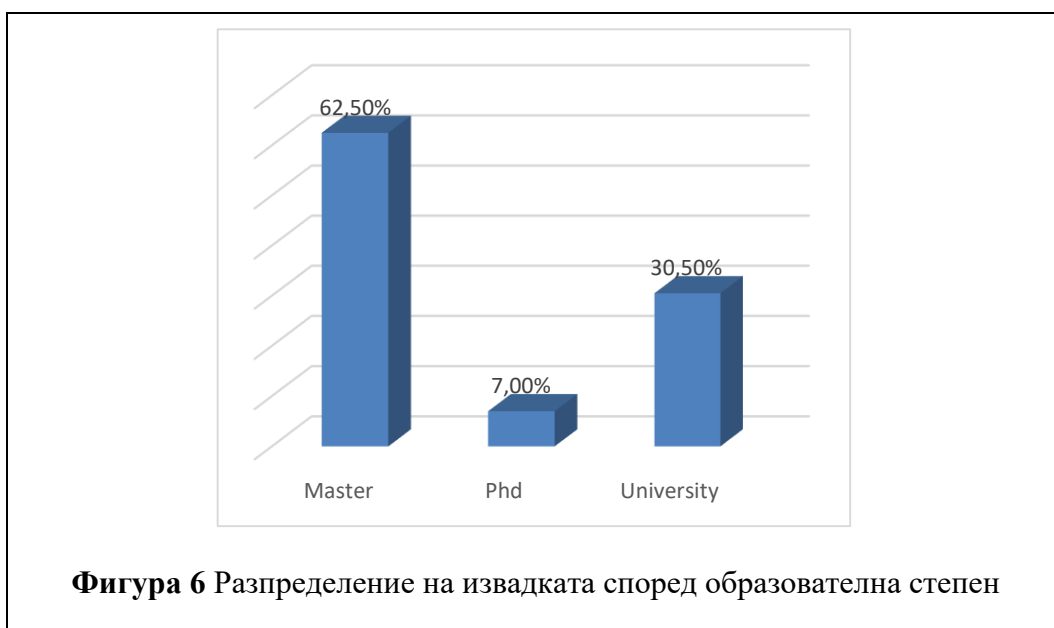
Разпределението по професионален педагогически опит показва, че 47.5% от учителите имат стаж от 7-12 години; 29% са с професионална практика над 13 години и само 17.5% имат до 2 години педагогически опит (фиг.4).

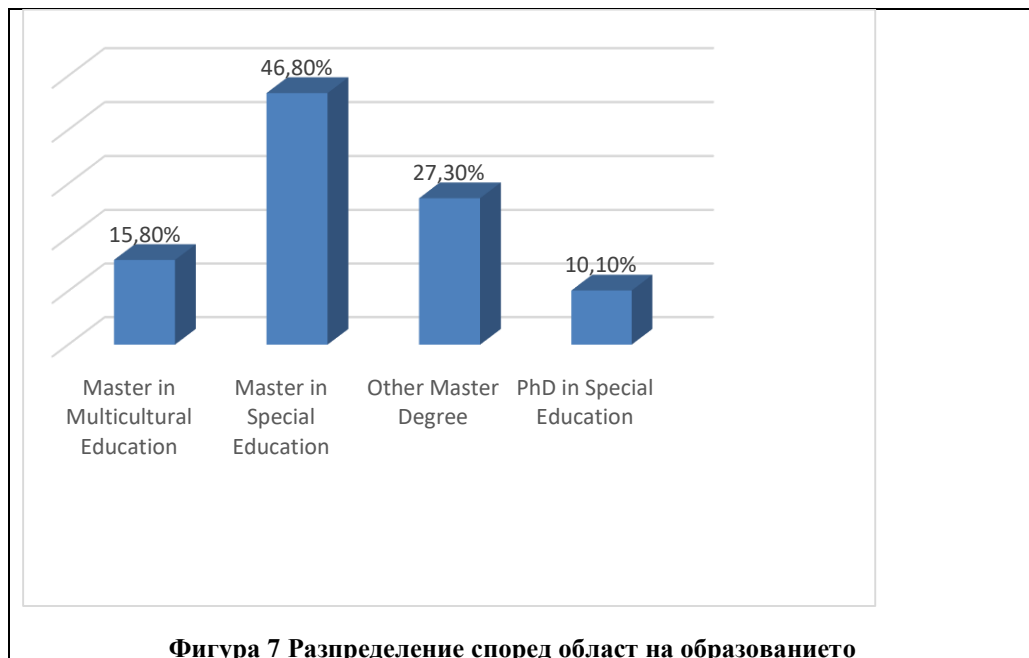
Фигура 4 Разпределение на извадката по педагогически стаж

В структурите на специалното образование 63,5% от учителите имат практически опит до 2 години; 26% между 7-12 години; 8% са с професионален опит от 2 до 6 години, а останалите 2,5% между 13-18 години (фиг.5).

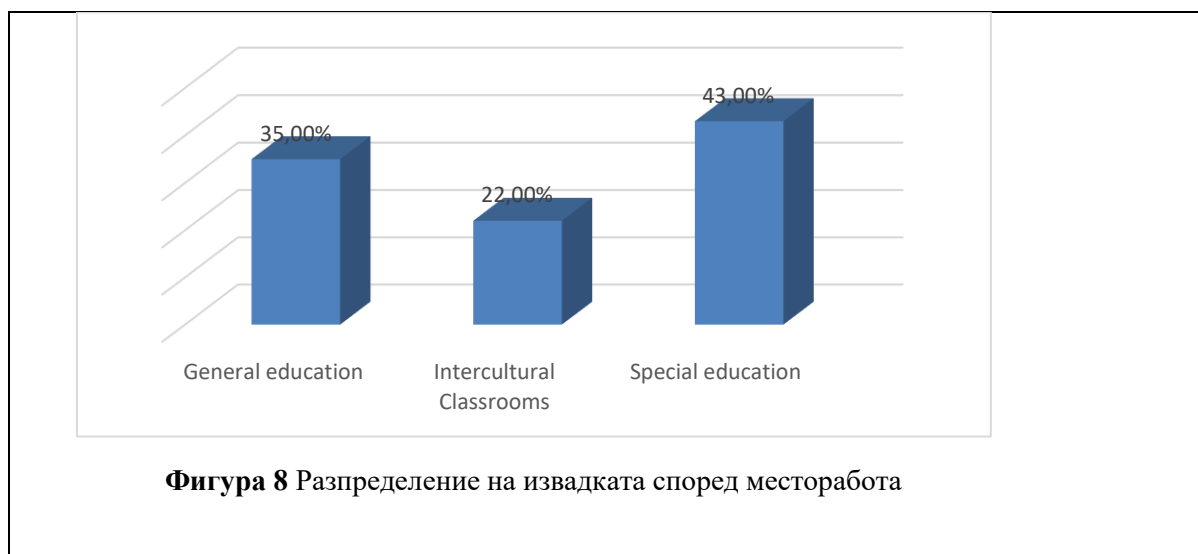

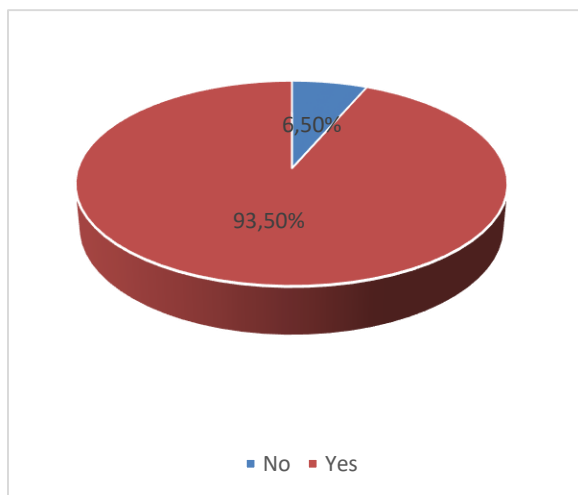
По отношение образователната степен, 62.5% от учителите имат магистърска степен; 30% от тях са с висше образование и 7% са с докторска степен. Тези, които имат докторска или магистърска степен, са общо 69.5% (фиг.6).

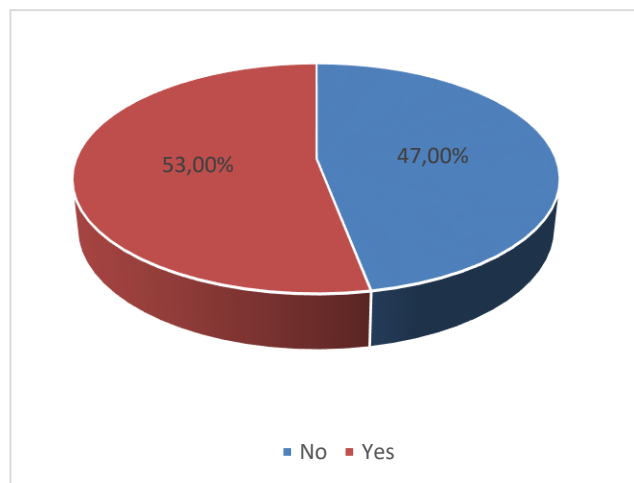
46.8% от магистратурите са в областта на специалното образование, а 15,8% в областта на интеркултурното образование; 10.1% притежават докторска степен по специално образование (фиг.7).

Фиг. 8 демонстрира че най-висок дял от учителите са ангажирани в специалното образование (43%), следват тези в общото образование (35%) и интеркултурното образование (22%).

Фиг. 9 Ученици с различен културен произход

Фиг. 10 Професионален опит с чуждестранни ученици

Според табл. 5 и фиг. 9, 93.5% от учителите в извадката обучават в класната стая ученици с различен национален произход, 53% от тях имат

опит в специалното образование и 22.5% са с опит в интеркултурното педагогика.

Таблица 5

Професионален стаж на учителите и педагогически опит с чуждестранни ученици

	НЕ		ДА	
	Брой	%	Брой	%
Имате ли ученици с различен национален произход в класа?	13	6,5%	187	93,5%
Имате ли опит със ученици със СОП?	94	47,0%	106	53,0%
Имате ли опит в интеркултурната педагогика?	155	77,5%	45	22,5%

Анализираните демографски данни за репрезентативната извадка са показателни за редица предимства, които тя претежава като източник на информация относно пътищата за решаване на проблемите с образованието на имигратските деца със СОП и професионалното отношение на учителите към него.

3.2 Оценяване на трудностите в ученето на ученици-имигранти

3.2.1. Резултати от полуструктурираното интервю

Резултатите от проведеното интервю с 20 педагози показват, че сред обучаваните от тях ученици-имигранти със СОП доминират Нарушения на ученето (дислексия, дисграфия и др) – 52.54%, следват интелектуални затруднения -15.2% и Дефицит на внимание/хиперактивност – 15.2%. Нарушенията от аутистичния спектър (10.1%) и нарушенията на речта (8.47%) са по-ограничени. Тази картина отразява диспропорционално разпределение на нарушенията в развитието на децата-имигранти.

Таблица 6				
Трудности в ученето на имигранските семейства				
	Да		Не	
	N	%	N	%
Дислексия	102	51,0%	98	49,0%
Дисграфия	79	39,5%	121	60,5%
Дискалкулия	200	100,0%	0	,0%
Дисагнозия	34	17,0%	166	83,0%
Дисортография	57	28,5%	143	71,5%

По отношение валидността на диагностичната оценка са изразени позитивни и негативни мнения. Все пак, учителите са твърде резервирани към оценяването на учениците-мигранти. По-голямата част от тях отчитат трудностите в диференциацията на нарушения на ученето и езиковите проблеми. Изразено е съмнение в научната обосновааност и подготовката на експертите в специализираните центрове за оценяване, но въпреки това има разбиране за сложността на ситуацията, тъй като част от участниците заемат неутрална позиция.

Учителите приемат, че вероятността за грешна диагноза е голяма, поради различния културен произход на учениците. Като водеща причина се посочват неадекватните диагностични инструменти. Според специалните педагози оценъчните инструменти трябва да са съобразени с културния произход на учениците. Прилагането на диагностични тестове на гръцки език не е в съответствие с културното различие на децата. Учителите посочват, че оценяващите следва да познават културата на децата и особено техния език. Като решение предлагат използване на преводачи или други експерти с адекватна лингвистична компетентност. Предлагат се също алтернативни методи за оценяване с ограничено използване на език.

3.2.2 Резултати от Въпросник за учители

Таблица №7 представя резултатите от приложения оценъчен въпросник в извадката от 200 учители. Установява се, че 70% от учителите считат, че учениците-имигранти с проблеми в развитието се оценяват по подобен на гръцките ученици начин. Една голяма част – 45%, заявяват, че диагностичната оценка не съответства на реалните потребности на ученика, 26% не могат да преценят и само 28.5% я приемат за реална. 68% от учителите твърдят, че има ученици в специалните интеграционни класове, които нямат нарушения на ученето или други специални образователни потребности, а техните трудности са с културен характер. Проучването установява, че учителите са твърдо убедени (93.5%), че диагностичният инструментариум, прилаган с деца-имигранти, следва да бъде различен от използвания с гръцките ученици.

Таблица 7

Оценка на трудностите в ученето на ученици имигранти със СОП

	Напълно несъгласен		Несъгласен		Не мога да определя		Съгласен		Напълно съгласен	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Учениците-имигранти и ученици неимигранти се оценяват по един и същ начин	9	4,5%	13	6,5%	40	20,0%	77	38,5%	61	30,5%
Оценката съответства на реалните потребности на ученика	26	13,0%	65	32,5%	52	26,0%	57	28,5%	0	,0%
Ученикът е в класа, поради културни трудности, а не поради СОП	0	,0%	35	17,5%	29	14,5%	96	48,0%	40	20,0%
Инструментите за оценка на ученици с имигрантски произход трябва да са различни	0	,0%	4	2,0%	9	4,5%	38	19,0%	149	74,5%

3.2.3 Проверка на хипотезите за оценяване на ученици-имигранти

Проверката на хипотезите за влиянието на факторите „Пол на педагозите“, „Специализация по Специална педагогика“, „Специализация по Интеркултурна педагогика“ и „Опит в обучението на ученици-чужденци“ върху оценяването на специалните образователни потребности на децата-имигранти, установява следното:

- 1) Липсват съществени различия между позициите на

педагозите-мъже и педагози-жени относно оценяването на специалните образователни потребности на учениците-имигранти;

2) Статистически много силно значимо влиянието на фактора „Специализация по Специална педагогика“. Учителите, придобили специалност „Специална педагогика“ са по-твърдо убедени, че учениците-имигранти трябва да се оценяват по друг начин ($p=0.000<0.001$), а диагностичният инструментариум следва да бъде адаптиран и съобразен с културните различия ($p=0.003<0.01$).

3) Статистически силно значимо влияние се установява и при фактора „Специализация по Интеркултурна педагогика“. Учителите със специализация по Интеркултурна педагогика са по-категорични в мнението, че диагностичното оценяване в специалните центрове не отговаря на реалните детски потребности ($p=0.000<0.001$), както и че много от учениците от специалните интеграционни класове имат културни проблеми, а не СОП ($p=0,034<0.05$).

4) Статистически значими различия се появяват и между педагозите с и без ученици-имигранти в своите класове. Учители, които обучават деца-имигранти, в по-висока степен са уверени в нуждата от прилагане на идентични начини за оценка на всички ученици ($p=0.000<0.001$), че оценяването в центрoвете не съответства на реалните потребности на учениците-имигранти ($p=0.000<0.001$) и че методите за оценяване на ученици-имигранти следва да са адаптирани към културните различия ($p=0.000<0.001$).

3.3 Проблеми в учебния процес на ученици-имигранти със СОП

3.3.1 Резултати от полуструктурираното интервю

От интервюто става ясно, че голяма част от учителите обогатяват своята информация за средата на своите ученици-имигранти, тъй като намират за важно да се сблизат с тях и да разберат по-добре преживяванията им, но също и да подобрят учебния процес.

Езиковата бариера е основен проблем на учителите. Тяхното мнение за използване на майчиния език в училище е противоречиво. Специалните педагози споделят, че езиковите и културните различия ги притесняват и те не са удовлетворени от собствените резултати,

които постигат със своите ученици-имигранти.

Мултикултурното образование и неговите методи се приемат от педагозите като път за решение на проблемите в специалното образование. Учителите считат, че не винаги са в състояние да се справят сами с бариерите с културния произход и посочват нуждата от допълнителна помощ. На сегашния етап училището предоставя допълнителна помощ от училищния съветник, който в тези случаи обикновено не е ефективен.

Образователните структури предлагат интеграционна класна стая, която е предназначена за ученици със специални образователни потребности и класна стая за включване на ученици мигранти или други от културни малцинства. По време на интервютата, участниците изразяват мнение, че най-подходящата структура за учениците мигранти със СОП е класната стая за интеграция, но в нея липсва културен плурализам. По тази причина се обсъжда целесъобразността на обучението на тези деца в приобщаващите класове с други ученици-имигранти.

Необходимостта от адаптиране на методите за обучение е най-коментираният проблем от учителите. Учителите изразяват необходимост от помощ за тяхната адекватна адаптация. В този контекст се появява и нуждата от знания за мултикултурни базисни практики. Посочени са трудностите в опитите да адаптират методите за ученици-имигранти в текущия учебен процес и нуждата от сериозна предварителна подготовка. Използването на невербални методи като драматизация и търсене в мрежата на ключови думи, преведени на майчиния език на техния ученик, са най-разпространените практики, използвани по време на обучението. Използването на допълнителни визуални средства в обучението, особено в класната стая за интеграция, е единодушно прието като задължително от специалните педагози. Като най-ползени са посочени интернет преводач, черната дъска, играта и музиката.

Малка част от интервюираните учители признават, че изпитват известни предрасъдъци към своите ученици-имигранти.

Доминиращата част от учителите обаче не са предубедени при преподаването на ученици мигранти и се отнасят към тях като към местните ученици.

3.3.2 Резултати от Въпросник за учители

Резултатите от приложения оценъчен въпросник показват, че почти всички учители (97.5%) диференцират учебните цели според потребностите на учениците и оценяват работата на учениците-имигранти през учебната година, за да им дадат обратна връзка за постиженията (88,8%). Голяма част от извадката (68.4%) твърди, че учениците-имигранти със СОП получават възможност да представят знанията си в зависимост от обратната връзка и своя индивидуален стил на учене (неутрална позиция 23,5%). 58,7% посочват, че използват специфични учебни материали по време на учебния процес (неутрални 6,1%), както и че се съобразяват с предишните познания на учениците-имигранти, преди да ги оценят (58,7%). Използването на майчиния език по време на учебния процес се приема за важно от 52,6% от учителите.

50,5% от учителите твърдят, че използват иновативни стратегии за обучение с учениците-имигранти със СОП. Учителите осъзнават, че културните стандарти на учениците-имигранти влияят върху развитието на учебния процес (47,5%) и по време на преподаването включват елементи от културния произход на учениците имигранти (45,9%). Затрудненията в ученето на учениците имигранти са посочени като пречка за учебния процес от 35,7%. Малка част от педагозите споделят, че се съобразяват преди всичко от официалните стандарти за учебния процес (17,3%) и не обогатяват учебния процес с допълнителни дейности.

3.3.3 Проверка на хипотезите за учебния процес

Проверката на **хипотезите** за влиянието на факторите „Пол на педагозите“, „Специализация по Специална педагогика“, „Специализация по Интеркултурна педагогика“ и „Опит в обучението на ученици-чужденци“ върху *учебния процес със ученици-имигранти и СОП* показва следното:

За **Хипотеза 1** изследването установи, че междуполови различия със значим характер се наблюдават в много аспекти на *учебния процес* на

ученици-имигранти със СОП:

- ✓ Мъжете дават повече обратна връзка ($p=0.032$);
- ✓ Жените интегрират повече елементи от културата на учениците имигранти ($z=0.023$);
- ✓ Жените считат, че използването на майчиния език е важно за учебния процес ($p=0.000$);
- ✓ Жените приемат, че трудностите в ученето са пречка за напредъка в учебния процес ($p=0.000$);
- ✓ Мъжете в по-голяма степен приемат, че културните стандарти влияят върху учебния процес ($p=0.000$);
- ✓ Специални материали за обучение се използват в по-голяма степен от учителите-мъже – $p=0.013$;
- ✓ Мъжете в по-голяма степен са убедени в потребност на учениците от експресия на знанията ($p=0.003$);
- ✓ Жените в по-голяма степен осъзнават, че не се справят с трудности, свързани с предразсъдъците на учениците ($p=0.000$).

По отношение на **Хипотеза 2** е установено значимо влияние на фактора специализация по „Специална педагогика“. Специалистите отчитат в статистически значимо по-голяма степен предишните знания на учениците при актуалното оценяване на постиженията ($p=0.032-0.05$);

Във връзка с **Хипотеза 3** е установено силно влияние на фактора специализация по „Интеркултурна педагогика“ върху учебния процес:

- Специалистите диференцират в по-голяма степен учебните цели според потребностите на учениците ($p=0.044$);
- Специалистите оценяват постиженията с цел обратна връзка ($p=0.000$);
- Специалистите интегрират елементи от културата на имигрантите в учебния процес ($p=0.000$);
- Специалистите използват специфични учебни материали в учебния процес ($p=0.000$).

Данните потвърждават **Хипотеза 4** за силно влияние на фактора „Опит в обучение на имигранти в класа“:

- ✓ Педагозите с по-голям опит в значимо по-голяма степен оценяват постиженията с цел да дадат обратна връзка ($p=0.016$);
- ✓ Педагозите с по-голям опит считат в по-голяма степен за важно да използват по-често майчиния език в учебния процес ($p=0.000$).

3.4 Готовност и потребности на учителите

3.4.1 Резултати от полуструктурираното интервю

Контент-анализът на отговорите в интервюто показва, че по-голяма част от знанията на учителите са базирани върху техния професионален опит и експерименти с прилагане на вече познати педагогически методи, които не са пряко специализирани за проблемите с културните различия. Резултатите позволяват извод, че липсва официална научна подкрепа на специалните педагози за работа с ученици-имигранти.

Специалните педагози изпитват смесени чувства в обучението на ученици-емигранти със СОП в интегрираните класни стаи, но негативните доминират над позитивните. Водещи са чувство за отговорност, тревожност, несигурност и разочарование. Позитивен обаче е фактът, че специалните педагози приемат обучението на ученици имигранти със СОП за предизвикателство.

Специалните педагози вярват, че допълнителни знания за мултикултурното образование бе помогнало да намерят ефективен път към тази категория ученици. Учителите са изключително отворени към запознаване и прилагане на интеркултурни педагогически методологии с учениците имигранти със СОП. Въпреки че проблемът съществува от много години, Министерството на образованието няма готовност да предлага съответни научни семинари и обучения. Подобни са организирани от университети и други организации, сензитивни към проблемите на миграцията. Учителите споделят, че в подобни семинари и тренинги са получили значима за тях информация:

- ✓ За дейности, които подкрепят разбирането и приемането на различието;

- ✓ Използване на различността в интеграционните класове като част от традиции и игра;
- ✓ Използване на материали и др. за показване на различията в класната стая;
- ✓ Знания за особените стилове на учене на учениците
- ✓ Стимулиране на учениците да се гордеят със своя произход
- ✓ Осъзнаване на различията

Учителите считат, че интеркултурен тренинг на специалните педагози е донякъде задължителен в контекста на социалното и училищното приобщаване. Учителите са тези, които трябва да подкрепят и стимулират приемането на тази философия от педагози, родители, ученици и др.

3.4.2 Резултати от Въпросник за учители

Според таблица № 9, 92.8% в извадката от 200 учители приемат за важно да обогатят знанията си чрез посещаване на допълнителни курсове във връзка с образованието на ученици-имигранти със СОП (неутрални са 4,6%). 88% от участниците смятат, че неефективното интеркултурно образование е недостатък за учителя (неутрален отговори ма при 9,5%).

От извадката 45,5% учители считат, че имат познания за учебните процедури с ученици-имигранти (неутрални са 2,0%) и 23,5% са се съгласили, че имат познания за учебните процедури на ученици-имигранти със СОП (неутрални 4,1%).

Резултатите показват, че 71,9% от учителите смятат, че се сблъскват с предразсъдъци на ученици имигранти с обучителни затруднения или други специални потребности, с които не могат да се справят (неутрални 13,8%).

62,8% от учителите са се съгласили, че се сблъскват с трудности, с които не са готови да се справят по време на учебната процедура на ученици имигранти с затруднения в ученето или други специални потребности. Неутрално са само 7,1% от участниците.

Таблица 8

Готовност и потребности на учителите

	Напълно несъгласен		Несъгласен		Неутрален		Съгласен		Напълно съгласен	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Значението на обогатяването на знанията на учителите за образованието на учениците-имигранти със СОП	5	2,6%	0	,0%	9	4,6%	82	41,8%	100	51,0%
Сблъскват ли се с трудности, с които не сте готови да се справите по време на учебната процедура на ученици-имигранти със СОП?	0	,0%	59	30,1%	14	7,1%	95	48,5%	28	14,3%
Смятате ли, че се сблъскват с предразсъдъци на ученици-имигранти със СОП, с които не можете да се справите?	5	2,6%	23	11,7%	27	13,8%	120	61,2%	21	10,7%
Имате ли познания по отношение на учебните процедури на ученици имигранти	18	9,2%	85	43,4%	4	2,0%	58	29,6%	31	15,8%
Имате ли познания относно учебните процедури на учениците имигранти със СОП?	43	21,9%	99	50,5%	8	4,1%	27	13,8%	19	9,7%
За учителя недостатъчното образование по интеркултурна педагогика е сериозен проблем	5	2,5%	0	,0%	19	9,5%	81	40,5%	95	47,5%

3.4.3 Проверка на хипотезите за готовност на педагозите

Проверката на хипотезите за влиянието на факторите „Пол на педагозите“, „Специализация по Специална педагогика“, „Специализация по Интеркултурна педагогика“ и „Опит в обучението на ученици-чужденци“ върху *готовността и потребностите на учителите* показва наличие на статистически достоверни вътрешногрупови различия в извадката.

По отношение на *Хипотеза 1* за влиянието на фактора „пол“ върху *готовността и потребностите на учителите* статистически значима степен е открита в следните аспекти:

- Жените осъзнават в статистически по-значимо нуждата от допълнителна квалификация ($p= 0.000$);
- Жените признават в по-голяма степен, че имат проблем с предразсъдъците на учениците и трудно се справят ($p= 0.000$);
- Мъжете твърдят, че имат знания за обучението на деца-имигранти, в по-голяма степен от жените ($p= 0.000$);
- За жените неефективното обучение на деца-имигранти е недостатък, в сравнение с мъжете ($p= 0.001$).

За *Хипотеза 2* относно влиянието на фактора специализация по „Специална педагогика“ върху готовността и потребностите на учителите се установява:

- ✓ Специалистите осъзнават в по-голяма степен нуждите от обогатяване на знанията им чрез допълнителни курсове;
- ✓ Специалистите са по-уверени в знанията си за учебния процес с имигранти със СОП ($p=0.000$);
- ✓ Специалните педагози преживяват по-неприятно неуспеха в обучението на деца-имигранти ($p=0.037$);

По *Хипотеза 3* за влиянието на фактора специализация по „Интеркултурна педагогика“ се установяват най-значими ефекти в следните аспекти:

- Интеркултурните педагози в по-голяма степен подкрепят учениците –имигранти със СОП да изразяват знанията чрез своя стил на учене ($p=0.000$);
- Специалистите по Интеркултурна педагогика показват значимо повече познания за обучението на ученици-имигрантите ($p=0.000$);
- Специалистите по интеркултурна педагогика са уверени в по-голяма степен в знанията за обучение на ученици имигранти със СОП ($p=0.000$).

За *Хипотеза 4* се установява, че факторът „Опит с обучение на имигранти в класа“ не оказва съществено влияние върху готовността и потребностите на учителите.

3.5 Семейна и училищна среда на учениците-имигранти със специални образователни потребности

3.5.1 Резултати от полуструктурираното интервю

Образованието на ученици-имигранти със СОП взема предвид съществената роля на семействата. В проведеното интервю учителите споделят, че семействата на ученици-имигранти със СОП като цяло са не са изцяло склонни да използват услугите за подкрепа. Като най-чести причини за тази тенденция се посочва лошото познаване на гръцкия език, трудността при разбирането на начина, по който се

предоставят тези услуги, и накрая страха от преследване от държавата.

Участниците в интервюто изразяват различни идеи за стимулиране на родителите в търсенето и използването на услуги, предлагани за специални образователни потребности. Преди всичко считат за важно родителите да разберат, как в страната на пребиваване се разглежда специалните образователни потребности и каква е системата на образование. При сериозни езикови проблеми се предлагат услуги на, преводач или член на семейството и / или приятел, който говори гръцки език. Предлагат се също алтернативни методи, като на различни видове материали за осигуряване на информационния поток между училището и семейството на учениците. Информационният поток трябва да е двупосочен и семействата следва също така да предоставят информация на училищата за детето си, да бъдат консултирани и включени в процеса на вземане на решения относно тяхното дете.

Ролята на цялото семейство имигранти в сътрудничество с училището се приема от педагозите за изключително важна. Учителите считат, че имигрантските семейства трябва да участват в училищното общество като партньори.

Ролята на училището за подкрепа на семейства с мигрантски произход и деца със СОП е важна и при избягване на вероятността от културни сблъсъци. Учителите отбелязват, че в образователните подходи към ученици имигранти със СОП трябва сериозно да бъдат обмислени културните особености. Насърчаването на социално-културното, познавателното и езиковото многообразие на семействата и учениците е от основно значение не само за борба срещу възможни дискриминационни нагласи, но и за повишаване на самочувствието и мотивацията на учениците със СОП и имигрантски произход.

Проведените анализи на отговорите в интервюто показват решаващото значение на образованието на специалистите за подобряване на процеса на оценяване, качеството на предоставеното образование и сътрудничеството със семействата на ученици със СОП от имигрантски произход. За да се отговори на потребностите на приобщаващия тип

училище е нужно да бъдат разработени нови методи за преподаване. От съществена важност е също и съвместната работа на междудисциплинарен екип специалисти - учители, психолози, медицински и социални работници и др.

3.5.2 Резултати от Въпросник за учители

Табл. №9 показва, че 97.5% от учителите приемат за задължение на училището да дава указания на родителите, за това как да се справят с децата си и да допринесат за подобряване на техните способности за учене и училищните постижения. 70,9% от участниците се съгласяват, че училищата трябва често да информират родителите на учениците-имигранти за успеха и поведението на техните деца (неутрални 24,5%).

Семейна и социална среда на учениците-имигранти със СОП										
	Напълно несъгласен		Несъгласен		Неутрален		Съгласен		Напълно съгласен	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Информирани ли са родителите на децата-имигранти за услуги, които да им бъдат предоставени във връзка с специалните потребности на децата?	42	21,0%	98	49,0%	29	14,5%	18	9,0%	13	6,5%
Има ли училището задължение да осигурява насоки на родителите за това, как да се справят с децата си, за да допринесат в подобряването на техните умения за учене и постижения?	0	,0%	5	2,6%	0	,0%	117	59,7%	74	37,8%
Взаимодействията между родители и учители влияят върху постиженията на учениците	15	7,7%	39	19,9%	32	16,3%	64	32,7%	46	23,5%
Училището трябва често за информира родителите на учениците-имигранти за техния училищен успех и поведение	0	,0%	9	4,6%	48	24,5%	90	45,9%	49	25,0%

Според анализа на отговорите, 56,2% от учителите приемат, че връзката между родителите и учителите влияе върху училищните успехи на учениците (неутрално 16,3%).

И накрая, 35,7% участници заявяват, че училището, за което работят, често предвижда срещи с родителите на учениците имигранти (неутрални 25,5%). А 15,5% са отговорили, че родителите на учениците имигранти са информирани за услугите, които могат да бъдат предоставени на техните деца с трудности в ученето или други специални потребности (неутрални 14,5%).

3.5.3 Проверка на хипотезите за семейната и училищна среда

Проверката на хипотезите за влиянието на факторите „Пол на педагозите“, „Специализация по Специална педагогика“, „Специализация по Интеркултурна педагогика“ и „Опит в обучението на ученици-чужденци“ върху *нагласите на учителите към взаимодействието между семейната и училищната среда* открива наличие на значими вътрешногрупови различия в изследваната извадка от учители.

Относно *Хипотеза 1* за влияние на фактора „Пол“ върху нагласите на педагозите към взаимодействието между семейство и училище не са установени значими различия между позицията на двата пола учители.

За *Хипотеза 2* е установява, че факторът „Специализация по Специална педагогика“ оказва значимо влияние върху мнението на учителите за взаимодействието между родители и училище по отношение следното:

✓ Специалните педагози в по-голяма степен твърдят, че училището трябва да предоставя непрекъснато информация за услугите, които предоставя на родителите във връзка със специалните образователни потребности на децата ($p=0.003$);

✓ Специалните педагози в по-голяма степен вярват, че взаимодействията между родители и учители оказват влияние върху постиженията на ученици-имигранти със СОП ($p=0.000$);

✓ Специалните педагози са по-убедени, че училището трябва често да информира родителите-емигранти за училищния успех и поведението на техните деца със СОП ($p=0.000$).

Относно *Хипотеза 3* резултатите показват, че влиянието на фактора „Специализация по Интеркултурна педагогика“ върху позицията на педагозите за взаимодействието между родители и училище не е значимо

и не се откриват междугрупови различия.

Хипотеза 4 за влиянието на фактора „Опит в обучението на имигранти в класа“ се потвърждава в аспекта, че учителите, които имат в клас ученици-имигранти, са по-убедени в нуждата от представяне на непрекъсната информация от училището на родителите за постиженията и поведението на техните деца ($p=0.000$).

3.6. Обобщение на резултатите и дискусия

Статистическият анализ показва, че почти всички учители посочват, че в класната стая имат ученици от различни нации. Половината от изследваните учители твърдят, че имат опит в специалното образование и само 1/5 отбелязват опит в интеркултурното образование. Освен това, 8/10 от учителите посочват, че учениците-имигранти страдат от дисанагнозия, 3/4 посочват дизортография, 2/3 от учителите - дисграфията и 1/2 от тях са с дислексията. Според качествено изследване диспропорциите в представителството на ученици с имигрантски произход в специалното образование се проявяват най-вече когато става въпрос за интелектуални затруднения и затруднения при ученето. Възможните причини за тези диспропорции, изведени в литературата, са: по-честите проблеми на социалното поведение сред имигрантското население и малцинствените етнически групи; липсата на ранна интервенция или здравеопазване сред тези групи; наличието на предразсъдъци в приемащото общество за хора с имигрантски произход; и накрая, проблеми при оценката на нуждите и способностите на учениците с имигрантски произход.

Във връзка с диагностичната оценка на учениците имигранти със специални образователни потребности анализът показва, че инструментите за оценка, които специалните центрове използват за ученици с различен културен произход, не трябва да бъдат еднакви с тези, които използват за останалите ученици. 2/3 от учителите твърдят, че учениците имигранти и не имигрантите се оценяват по един и същия начин от центрoвете за специално обучение и че това са ученици, които посещават межкултурни класове, поради културни различия, а не защото имат затруднения в ученето. Освен това, 1/4 от учителите се съгласиха, че оценката на специалните учебни центрове отговаря на реалните

потребности на учениците.

В качествено изследване открихме положителни и отрицателни мнения относно оценките и реалните потребности, които учениците с имигрантски произход имат в класната стая. Някои от участниците имаха различна гледна точка. Както вече видяхме в литературния преглед, има много доклади за неправилна оценка на учениците-мигранти. Някои изследователски доклади (Leman, 1991; Manço, 2001; Henriot, 1996; Lindsay, Pather & Strand, 2006; Werning, Löser & Urban, 2008) подчертават значителна пристрастност в оценката на учениците с имигрантски произход, които водят до тяхното надценяване или подценяване в специалното образование. Международните проучвания потвърждават същата тенденция, че „имигрантските и малцинствените групи се разпределят непропорционално в специални образователни институции“ (OECD, 2007, стр.156).

Както можем да видим от отговорите на участниците, учителите изглеждат доста резервирани по отношение оценяването на техните ученици мигранти. Очевидно е, че по-голямата част от тях вземат под внимание факта на трудното разграничаване между затрудненията в ученето и езиковите затруднения. Друга интересна находка е значението, което учителите по специално образование отдават на научната основа и подготвеността на експертите в центровете за оценка. Учителите обаче разбират сложността на ситуацията и държат неутрална позиция, без да обвиняват никого. Те смятат, че погрешните оценки са допустими за учениците с различен културен произход, въпреки трудната ситуация, в която се намират учителите, когато тяхната гледна точка за учениците-мигранти се различава от официалното оценяване.

Въпреки че, учителите прекарват по-дълго време лице в лице със своите ученици по време на уроците, тяхното мнение се приема за по-некомпетентно, в равнение с това на експертите. Независимо, че нямат достатъчна професионална подготовка учителите правят всичко възможно, за да се справят с подобни ситуации. Според учителите инструментите за оценка са един от най-важните фактори, които влияят върху диагностичното оценяване на учениците мигранти и те трябва да бъдат адаптирани към културния произход на учениците. Тестовите за

оценяване на гръцки език не са подходящ инструмент за оценка на учениците с културно различие. В допълнение, може да се отбележи акцентът, който специалните учители поставят върху научните познания на експертите, работещи в центровете за диагностика.

Заедно със значението на някои основни познания за културния произход на учениците, възниква важният въпрос за интеркултурното образование. Всички учители са привърженици на процедурата по оценяване с диференциран подход. Тяхното мнение е за разработването на ефективни инструменти за оценка, съобразени с потребностите на учениците-мигранти.

Във връзка с процеса на преподаване, почти всички учители твърдят, че те определят учебните цели според потребностите на учениците и че оценяват работата на учениците имигранти през учебната година така, за да им дадат обратна връзка. 2/3 от педагозите са съгласни, че учениците имигранти със специални образователни потребности имат възможност да представят знанията си в зависимост от обратната връзка и от стила на ученето. Използват се специфични учебни материали по време на учебния процес и за обратната връзка с учениците имигранти. Обмислят се предишните познания на учениците имигранти, преди да ги оценят. Освен това, по отношение на готовността и потребностите на учителите почти всички учители считат за важно да обогатят своите знания чрез посещаване на допълнителни курсове във връзка с образованието на ученици имигранти с трудности в обучението. Почти 2/3 считат, че се сблъскват с предразсъдъци на учениците-имигранти със СОП, с които те не могат да се справят. Те се сблъскват с проблеми, които не са готови да решат по време на учебния процес с учениците-имигранти със затруднения в ученето или други специални потребности. Знанията по отношение на учебните процедури с учениците-имигранти са оценяват като важни и 1/4 от учителите твърдят, че имат познания за учебните процедури при ученици имигранти със СОП.

В заключение, може да се посочи, че няма официална научна подкрепа за методите за специално образование, използвани в класната стая за интеграция с ученици мигранти. Въпреки това, специалните педагози успяват да се справят с учениците мигранти, дори

ако трудностите им не се отнасят до специалното образование. При трудности на учениците, които произтичат от техния етнически произход, специалните педагози поемат отговорността да пренебрегват оценката, да ограничават часовете в класната стая за интеграция и да правят това, което смятат, че е по-добро за учениците мигранти.

Относно семейната и училищна среда на учениците имигранти, почти всички учители твърдят, че училището има задължението да дава указания на родителите за това как да се справят с децата си, за подобряване на техните способности за учене и изпълнение. Малка част посочват, че училищата трябва често да информират родителите на учениците имигранти за тяхното представяне и поведение, 1/2 се приемат, че връзката между родителите и учителите влияе върху представянето на учениците, 1/3 - че училището, в което работят често организира срещи с родителите на учениците имигранти и 1/6 се посочват, че родителите на учениците имигранти са информирани за услугите за подкрепа, които могат да бъдат предоставени на техните деца с обучителни затруднения или други специални нужди.

От съществено значение е осигуряването на цялостна информация на имигрантските семейства на ученици със специални образователни потребности и имигрантски произход. Информацията трябва да има за цел да гарантира, че родителите разбират как в страната са разглеждани специалните образователни потребности и системата на образование. От първия ден в училище трябва да се даде недвусмислена, достъпна, правилна информация на семействата.

Изследването също така подчертава факта, че за да се постигнат най-добрите възможни резултати в образованието на ученици имигранти със специални образователни потребности, педагозите трябва да бъдат добре обучени. Всички анализи, проведени по отношение на образователното положение на ученици със СОП и имигрантски произход, показват решаващото значение на обучението на специалистите с цел подобряване на процеса на оценяване, качеството на предоставеното образование и сътрудничеството със семействата на ученици със СОП и имигрантски произход. За да се отговори на нуждите на новата училищна популация, нараства търсенето в сферата на услугите,

както и разработването на методи за преподаване. Освен това, от различните практики се изисква да си сътрудничат, за да посрещнат нуждите на учениците със СОП и имигрантски произход; не само учители, но и психолози, помощен персонал, здравни специалисти и др. Когато възникнат сериозни езикови проблеми, това може да се направи и чрез преводач или член на семейството и / или приятел, който говори езика на семейството. Алтернативни методи, като например използване на различни видове материали, също могат да се включат в информационен поток между училището и семейството на учениците. Информационният поток не трябва да се осъществява само в една посока, т.е. от училището до семействата. Семействата следва също така да предоставят информация на училищата за детето си и да бъдат консултирани и включени в процеса на вземане на решения относно тяхното дете.

При сравнението на учителите с интеркултурно образование и учителите без такова се установи, че първите вярват в по-висока степен че учениците, които много от учениците посещават интеграционни класове не защото имат трудности в ученето, а поради културни различия. Затвърждава се мнението, че оценката на специалните диагностични центрове не съответства на реалните потребности на ученици-имигранти. Учителите с интеркултурно образование разграничават учебните цели според нуждите на учениците. Те оценяват учениците имигранти през учебната година, за с цел обратна връзка и включват в учебния процес елементи от културния им фон. Тези учители използват специфични учебни материали, а техните ученици имигранти със СОП имат възможност да представят знанията, според собствения стил на учене.

Сравнението на учителите, които имат в класните си стаи ученици от чужди държави, с учители, които нямат в класните си стаи ученици от чужди страни показва, че първите в по-голяма степен считат, че в специалните диагностични центрове имигрантите се оценяват по идентичен с гръцките ученици начин и тяхната оценка не отговаря на реалните потребности на ученика. Аксентира се върху нуждата от по-продължително наблюдение върху работата на учениците-имигранти през учебната година, за да се получи реална представа за техните способности и дефицити.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Изследването обосновава актуалността на проблемите за образованието на чуждестранните ученици със специални образователни потребности. Основната цел на проучването е постигната, но в теоретичен и научно-практичен план са нужни по-нататъшни изследвания в контекст, който предлага повече време и възможност за по-широка теоретичната рамка и събиране на емпирична информация. Надяваме се, че настоящото проучване ще стимулира изследователския интерес за по-нататъшно проучване на проблема.

Дисертацията може да се приеме за иновационна, тъй като до момента не се откриват подобни разработки по тематика, която обединява въпроса за имиграцията със този за специално образование. Тази връзка е важна, тъй като в много страни по света и не само в Гърция има имигранти, чиито деца посещават училищата на приемащата страна. Някои от тях имат особености, които още повече затрудняват присъединяването към училищното общество и още повече към тяхната нова среда. Такива проучвания са важни, тъй като те са ръководство за политиките на приемащите страни и могат да им помогнат да разработят подходящи стратегии за управление.

През последните години Гърция е страната домакин на икономически мигранти и бежанци. Образованието на децата от семейства мигранти или бежанци е все още слабо развито и неадекватно. Управлението на културния плурализъм в училище е пряко свързано с ангажимента на държавата да прилага образователна политика, която отчита нуждите на обществото, резултатите от науката, както и резултатите от иновативни образователни действия или експериментални програми, реализирани в областта на образованието. културно разнообразни ученици. Мултикултурализмът на гръцкото общество днес определя необходимостта от повишаване на сензитивността на педагозите към нови практики в образованието на чуждестранни и репатрирани ученици.

НАУЧНИ ПРИНОСИ

Научните приноси на дисертационното изследване могат да бъдат представени като теоретични, методологични и научно – приложни.

Теоретични приноси

Проведен е комплексен сравнителен анализ на съвременните теоретични изследвания в областта на специалното образование и интеркултурното образование с опит за интеграция на научното познание и педагогически методи за целите на приобщаващото образование на децата-имигранти със СОП;

На базата на емпирични факти са систематизирани значими проблеми в основни области на образованието на ученици-имигранти със СОП, като диференциално диагностично оценяване и идентифициране на специалните образователни потребности; учебен процес; готовност и потребности на учителите; взаимодействие между семейната и училищната среда.

Проучено е влиянието на факторите пол, специализация по специална педагогика, специализация по интеркултурно образование и педагогически опит върху ефективността на образователния процес със ученици-имигранти със СОП

Методологични приноси

Направен е опит за миксирано прилагане на качествена и количествена стратегия за събиране на емпирични факти за приобщаването към образователния процес на деца-имигранти с увреждания, които са малцинствена група с диспропорционална структура.

Конструиран е подходящ инструментариум от полу-структурирано интервю и структуриран въпросник за оценка на готовността на учителите да обучават ученици-имигранти със СОП;

Научно-приложни приноси

Резултатите от проведеното изследване са важни за обратната връзка, която е изходен момент в разработването на подходящи

стратегии за управление на едно ново и специфичното явление в образователната система.

Изследването проявява нуждата от осигуряване на комплексна подготовка специалисти по Специално образование и Интеркултурно образование за адекватно решаване на проблемите на ученици-емигранти със СОП.

ПУБЛИКАЦИИ

- 1. Doctoral Scientific Conference by St. Kliment Ohridski University, held in Sofia, 21 February 2018**

Paper's Title: "Multicultural issues in Special Education"

- 2. The 5th Hellenic Conference of the New Pedagogue held in Athens from 28 to 29 April 2018**

Paper's Title: "Investigation of Integration Classroom Teachers' Views for the Use of Information and Communication Technologies (ICT) in the Teaching Act" (ISBN: 978-618-82301-4-9)

- 3. The 8th Hellenic Conference of Educational Sciences held in Athens from 15-17 June 2018.**

Paper's Title: "Integration Classroom teachers' needs on multicultural education issues" (ISBN not available yet)